

„Istarska Riječ“

Izlazi svakog četvrtka uveče.
Svakog drugog četvrtka domaća
literarni prilog „Mladi Istranin“.
Preplate i izdavač: Istarski izdavač
15. Istra na godinu, za
inozemstvo 20. lira. Ured-
nito i uprava: Istra - Trieste
(Trieste) - Via S. Francesco
d'Assisi 20/1. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Tamno obzorje

Međunarodni je položaj još uvijek napet i zamršen. Ratna rasploženje, koje uopće nije prestalo, svjetskom rata, traže i dalje. Pobjednici, koji bijuju uvjereni, da će se s povišenim mrim rasiriti, obogatiti i podignuti svoje države, ljuto se prevarise i razočarali. U pobjedničkim državama nije ništa bolje nego pobjedjenima. Gospodarsko je stanje svuda upravo očajno. Svaki se danom zatvaraju tvornice, na tisuće se radnika bacaju na ulicu, a njihove obitelji se oskrduju hlebedu, oskudice i gladu.

Međutim željno očekivana sloboda naroda, za koju su tobože pobjednici usili u rat, nije usredio upravo one, koji su za njome najviše čeznuli i koji su je najviše trebali. Inozemni se manjinama u svim državama nagovještava kulturno-političko uništenje. Skoro po cijeloj Evropi prevladavaju i dobivaju upliv način upravom države skrajno zagriženi elementi, kod kojih se osvajački nagoni sve više razvijaju. — Velja u prava sirotkih narodnih slojeva uopće se ne uvažaju. Ekonomski se prilike posvuda pogoršavaju, valuta pada, dok se seljaka i radnika hvala za grlo i navaljuje na njihova ledja sve veće poreze, kojih nisu u stanju da plaćaju. Ako se i sastane ponovno konferencija države, to planje, nije isključeno, da ju ne stiže ista sudbinja i kao u prošle „mironve“ konferencije.

Najvažnije je pak pitanje, mimo kojega je nemoguće preci, uređenje odnosa sa Rusijom. Dok se u drugim državama gospodarske prilike sve više pogoršavaju, dolje se vefka slavenska država polagaju poduze i približavaju ozdravljenju. To je također potvrdio i sám Amerikanac Nansen, koji se nalažio dugo vremena u Rusiji, gdje je ravnao akcijom za pomoć gladijucima. — Taz znamenit dobrovrt, koji vrlo dobro pozna prilike u Rusiji dokazuje, kako se bez sudjelovanja Rusije ne može popraviti razrušeno gospodarstvo. Zato pozivaju Evropu nekih popusti i neke se sporazumi.

U tako jednom i kukavnom položaju nalazi se posljednata Evropa, koja poput ladje na uzburkanom moru ide u susret svojem gospodarskom rasulu. Oni, od kojih zavisi rješenje i spas, ne pokazuju nimalo volje do sporazuma, primjene i popustanja. Koliko li je već konferencija, na kojima se trebala da riješe načini za ozdravljanje gospodarstva Europe, doživjelo blamaju i resupi?

Jos uvek ostaju skrajno napeta i nerješena pitanja, koja poput more pritištu na sudbinu Evrope. Bez povoljnog rješenja pitanja rubske kotline, grčko-turskog spora te zbljanja i uredjenja gospodarskih od-

Tko pjeva zlo nemisli

Toga su mišljenja svi pametni ljudi. Pjesma džže, zanosi; uz pjesmu čovjek zaboravlja na dnevne muke i jade. Pjesma piemi, krije — ona je na diku i onome, koji je pjeva kao i onome ko je sluša, i u da na narod djejuju odgojno? Učitelj je naposljetku državni činovnik. Zar nije najupitnije, da takav čovjek vodi brigu o mladeži i nakon toga, što je izšla iz njegove škole, to više, što se o toj mladeži ne vodi niko ana ni najmanje skrib?

Mi znamo, da su u gradovima, najveće i ličnosti upisane u pjevačku društva. Žahvaljujem se puljskom načelniku na njegovoj srećnoj ideji, koja ga je potaknula na to, da sazove sastanak istarskih načelnika. Mi Istrani imademo u ovim zadnjim mjesecima ušikali, da su nove poklice pretvorene u nove kolonije kraljevine Italije. Mi poslanici i parlamentari, vremo malo da učinimo: ne uviđamo se!

Pomisli slij: Ju sam morao čekati više mjeseci, prije negoli sam vidio jednog ministra, kojem sam samo da dadem razumijeti, da stvari idu ovde u Istri vrlo slabo.

Taj sastanak je bio možda uspiješniji. Rečite vi, koliko ste prisutni, koliko razočaravali?

Znamo zašto...! Oni su onaj njegov sajetnik drže, da je slovensko pjevanje i politika i zato treba da se odmah ugusi. Žahvaljujem se našim načelnikima, da se ne smije dopustiti učiteljima, da se bave u javnosti vodjenjem pjevačkih zborova, budući da je to na uštrbu njihovih ugleda i časti njihova služobavanja.

Ali tako ne misli slavno kotarsko školsko vijeće u Postojni. Ono je ovih dana na sva upraviteljstva podkrepljeni pučkih škola izdalo naredbu ovoga sadržaja:

„Imao sam prilike ustanoviti, da neki učitelj vode pjevačke zborove na javnim zabavama. Pjevanje, kao didaktično-pedagoško sredstvo ima da ostane ujek i jedino kao naukovni predmet u školi, te se ne smije dopustiti učiteljima, da se bave u javnosti vodjenjem pjevačkih zborova, budući da je to na uštrbu njihovih ugleda i časti njihova služobavanja.“

Naša te naredbe potpisana je neki Guaglielmo.

Mi pak znamo za jednoga drugoga Guaglielma, koji je prije nekoliko godina vladao u Berlinu. Bio je strasan, osobito je mrzio Poljake u Poznanju, ali nismo mogli čitati, da bi on bio izdalu ili potpisao jednu okrugnutu sličnu ovoj, što je izisala iz glave postojanskog Guaglielma.

Za ovu okrugnuticu ne govori ni jedan pametan razlog. Naše vlasti neprestano ističu, kako je Italija najboljevalna zemlja na svetu i kako joj je stalno, da se i punito drugih narodnosti što više približne. Pjevanje je jedno od glavnih pomagala. Da je tomu tako, dokazuje nam činjenica, što su svi kulturni narodi, uveli i uvede u svoje škole pjevanje. Ako je pjesma jedno od najuspješnijih odgojnih sredstava u školi, bit će to zacijelo i izvan škole —

Sirite „Istarsku Riječ“!

Sastanak istarskih načelnika u Puli.

Raspisao o teškim gospodarskim prilikama u Istri. — Ostar govor fašističkog nar. poslanika Albanese-a. — Izjava istarskog prefekta Giannona-a. — Živa debata.

Nao poziv puljskog načelnika g. cav. Carvinu sastali se dne 9. t. m. istarski načelnici u Puli, da raspisuju o teškim gospodarskim položaju Istre te da ga za tim predložiti vladici. Sastanku su prisustvovali: puljski prefekt g. Giannoni, fašistički nar. poslanik iz Poreča, Albanese, dr. Bregato kao zastupnik pokrajinskog glavara senatora dra. Chersichia načelnici, nekojno njihovi zamjenici iz ovih općina: Vodnjan, Oprtalj, Motovun, Barban, Roč, Izola, Tinjan, Rovinj, Vrsar, Boljun, Kanfanar, Buzet, Materija, Veprina, Buje, Novigrad, Piran, Pazin, Podgrad, S. Vincenat, Mošćenice, Lovran, Volosko-Opatiju i Brtoniglu.

Ostali istarski načelnici kašto i fašistički nar. poslanici postupili. Pogotinčić i comm. Pešanti, koji nisu mogli lično prisustvovati sastanku, poslali su mu pismene i brzjavne pozvane.

Sastanku je predsjedao puljski načelnik Carvin, koji je opisao tešku gospodarsku križu, koju je proizvile Istra. Spomenuto je, da se preduvjedstvo i mala industrija iščiši niti iz daleka opravili od teških udaraca, zadobivenih teknot rata, Istra najviše tripli uslijedila, što se sa skrajnom strošnjom utijeravaju tekuci, prijerni i u ratu nastali porezi. Nakon toga je, da jedan dio od tih poreza ide na ratne stote. Nato je preduvjedstvo primjenu, koja je, bilo jednouđno primjenu. U toj resoluciji se zahtijeva slijedeće:

1.) da se brišu svi oni porezi, koji su nastali do 31. decembra 1918. i koji su se dogovarali Austriji;

2.) eventualna isplata spomenutih poreza neka se prenese na račun kasnijih poreza;

3.) popust zemljinstvog, kućnoga i obrtnoga izravnog poreza, do 31. decembra 1922.;

4.) isplata pokrajinskih i općinskih prizreza neka se izvrši u mješovitim obrocima i to za sve one, koji su bili za vrijeme rata na bilokoj način propunjani;

5.) porezi, koji su nastali iz 1918. godine, neka se isplaćuju obročno;

6.) lična dohdarina neka se od g. 1915.—1919. posvremi briše, a neopeoređiva maksimum dohdarina neka se povidi od 1.600 mm. 6.000 lira;

7.) novi vinski porez neka stupi u krijepon za novo vino teku početkom oktobra 1923.;

8.) porez na pivo neka ostane u krijeponi postu općine već računale na to;

9.) da se parodi oiko loga, da se čim prije odrede pokrajinske granice između Istre i Lika.

Iako je bila ta resolucija proglašena i odobrena, izabrala je se dana deputacija, sastoji se od četiri osobe, koji će ići u Rim, da saopštene kompetentnim krovugima zlje istarski načelnici, kašto i oslađog pučanstva.

Zatim je ustao fašistički narodni poslanik iz Poreča, g. Luigi Albanese, koji je uz najveći pozornost prisutnika držao ovaj govor:

„Zahvaljujem se puljskom načelniku na njegovoj srećnoj ideji, koja ga je potaknula na to, da sazove sastanak istarskih načelnika. Mi Istrani imademo u ovim zadnjim mjesecima ušikali, da su nove poklice pretvorene u nove kolonije kraljevine Italije. Mi poslanici i parlamentari, vremo malo da učinimo: ne uviđamo se!“

Taj odvjetnik Bregata uzeo je riječ comm. Giannona, prefekta za Istru. Najprije je izjavio da zastupa na tom sastanku vladu, a zatim je naglasio, da ne vlađa oskudice samo u Italiji, nego u cijelom svijetu. Vlada je tražila sve moguće načine, da ih u susret novim pokrajinama. Zato ne odobrava pritužbe, koje se pojavljuju. Ako je danas dug zaostalih poreza previšak, to da je znak, da je bila Austria ušlo u oboljeljenje. U ovaj dvorani borili smo se složno rame uz rame proti austrijskim krvnicima. Danas pak moramo priznati, da je istovremeno, što je izrekao poslanik Albanese, Ništa nema nečitinita u njegovom govoru. Potrebno je, da za to sazna i vlađa. To govorimo sa bolesću, Prefekt Giannoni, koji vjeruje reprezentativu vladu, neka dokaze vladu, da stvari stoje upravo loše i da treba s time svršiti.“

Taj odvjetnik Bregata uzeo je riječ comm. Giannona, prefekta za Istru. Najprije je izjavio da zastupa na tom sastanku vladu, a zatim je naglasio, da ne vlađa oskudice samo u Italiji, nego u cijelom svijetu. Vlada je tražila sve moguće načine, da ih u susret novim pokrajinama. Zato ne odobrava pritužbe, koje se pojavljuju. Ako je danas dug zaostalih poreza previšak, to da je znak, da je bila Austria ušlo u oboljeljenje. U ovaj dvorani borili smo se složno rame uz rame proti austrijskim krvnicima. Danas pak moramo priznati, da je istovremeno, što je izrekao poslanik Albanese, Ništa nema nečitinita u njegovom govoru. Potrebno je, da za to sazna i vlađa. To govorimo sa bolesću, Prefekt Giannoni, koji vjeruje reprezentativu vladu, neka dokaze vladu, da stvari stoje upravo loše i da treba s time svršiti.“

Nakon to klasične izjave gosp. prefekta Giannona uzeo je riječ rovinjski načelnik Rocco koji se tužio na veliku besposlovnu te se izjavio solidarnim sa govorom poslanika Albanese-a.

Nato se je ponovno oglasio za riječ poslanik Albanese, koji je rekao da treba naročiti pojedinačno. Jao si ga država, kad bi činila u Piemontu, ono što čini u Istri. Kad bi ratni ministar Diaz znao, kako duševno raspolожenje vlasti medju narodom na granici, on bi rekao Misjonu: Dragi moj, ja ne držim više portfelja ratnog ministra ako mi na jugovostokoj granici putuju narod u takvom položaju...

Pazinski se je načelnik T. Palatin tužio, da se općine ne mogu odreći nametla (dicijal), jer su o njima vodile račune prigodom sastavljana bilance. Za postigneće izbrisa treba se obratiti na državu i na pokrajinu. Naročito će se učiniti potonjem, da se preporuči sredstvu. Ona previše troši, a uz to plaća činovnike kao i jedan drugi. Pokrajinski automobil previše upotrebljavaju: dvjesto činovnika, njihove obitelji i druge žene previše putuju po Istri. Ozvoljenje je veliko. Treba pokazati primjerom, da se znade i slediti. U Istri ima dosta obitelji, koje vaju mnogo vremena jedu kruhu.

Konačno je nastala živa debata između poslanika Albanese-a, prefekta i ostalih načelnika. U toj debati izjavio je pos. Albanese, da mnoge spomenice svršavaju u koševina po raznim ministarstvima. Zato drži, da je najviše da se taj sastanak obavljen u stampi, jer će na taj način sigurnije dobiti do kompenzacije.

Sastanak se zaključio time, da se je odasiao pozdravljajući hrvatski kraljevskom dvoru u Rimu.

O. P. R. d.: Donašamo prilično iscrivljeno isto o tom sastanku, jer se je, kada smo isti tvidili, optužilo, da lažemo i ikrivljujemo istinu. Dapaće pred samih deset dana je naš popolni i učinkoviti lokalni za pohranu zaplijenjenih stvari, pošto puljska općina ne će da

Oglasili stoje 6 lira

za svaki centimetar visine u staris i jednog stupca. Za vlastitovo uvrštenje daje se znatna popust prema pogodbi. Plaća se i učitaju u Trstu. Dopisi se salju uredništvu a novac upravi. Nebrankiranu se poslata ne primaju, a niko nije sa ne vraćaju ni u kojem slučaju.

